

Zone van de naaste ontwikkeling

De Russische psycholoog Vygotsky heeft veel onderzoek gedaan naar de manier waarop kinderen leren. In zijn ontwikkelingstheorie staat centraal dat kinderen leren door samen met volwassenen of leeftijdsgenootjes activiteiten te ondernemen. Volwassenen kunnen ontwikkeling van kinderen stimuleren door hen de juiste hulp te bieden.

Vygotsky onderscheidde verschillende leerniveaus bij kinderen:

- Het actuele ontwikkelingsniveau: activiteiten die een kind al zelfstandig kan volbrengen;
- Het hogere ontwikkelingsniveau: activiteiten die het kind nog niet zelfstandig kan, maar wel wanneer het sociale ondersteuning krijgt bij de uitvoering ervan. Dit wordt ook wel de zone van de naaste ontwikkeling genoemd.

De zone van naaste ontwikkeling is het verschil tussen wat een kind al zelfstandig kan en wat het kind kan met ondersteuning van een volwassene of leeftijdsgenootje. De gedachte achter deze theorie is dat kinderen het meest leren van taken en activiteiten die nét een beetje moeilijker zijn dan wat ze al zelf kunnen. Met behulp van een ander kan het kind de taak wel volbrengen. Door aan te sluiten bij wat het kind alleen kan en te helpen bij wat het nog net niet kan, doen kinderen kennis en vaardigheden op die het alleen nog niet had kunnen verwerven.

De manier van werken volgens de theorie van Vygotsky vraagt een actieve houding van pedagogisch medewerkers, zij geven vorm aan de zone van de naaste ontwikkeling. Dit houdt in: het bedenken van uitdagende activiteiten spelletjes en oefeningen tijdens de opvang, goed luisteren en kijken naar kinderen, kinderen in groepjes of tweetallen laten samenwerken en nagaan wat een kind bereikt heeft met de activiteit.

Scaffolding

Een begrip dat nauw samen hangt met de zone van de naaste ontwikkeling is scaffolding. Letterlijk vertaald is 'scaffolding' het voorzien van steigers. Wanneer een pedagogisch medewerker het kind helpt, begeleidt en stuurt bij dingen die het nog nét niet zelfstandig kan (zone van naaste ontwikkeling), ontstaan leermomenten waarmee kinderen steeds weer boven zichzelf uitstijgen. Samen kunnen kinderen meer aan dan alleen! Deze manier van begeleiden behoort tot de 'scaffolding' techniek. Dit betekent dat je kinderen precies zoveel hulp biedt, zodat ze een taak zelf met succes kunnen uitvoeren.

Vanuit de pedagogisch medewerker-kind interactie bekeken, kun je het leren via scaffolding zien als het beklimmen van een hoge en steile trap. Het kind kan en durft misschien zelfstandig nog niet een trede hoger op de trap. Als pedagogisch medewerker kun je het kind ondersteunen bij het nemen van de stap. Het kind weet dat het zal worden vastgehouden als het naast de trede stapt en durft daardoor veel meer. Wanneer het lukt om een trede hoger te komen: krijgt het kind een gevoel van trots, zelfvertrouwen en.....het verlangen om nog een stapje hoger te komen!

